

5-1010
JAAN REINERT

171
DEKLINATSIOONID
JA
KONJUGATSIOONID

KIRJASTUS „VALGUS“ VILJANDIS

Trükivigu ja õiendusi.

Lhk.	rida	o n ;	pe a b o l e m a :
9	8 alt	;	,
10	11 ülalt	tama	tama,
"	13 "	õpetajatega	õpetajatega
11	8 "	esma-vätelise	esma-vätelise
15	7 alt	s o .	s. o.
17	2 ülalt	-nid	nid
"	10 alt	sohu,	sohu
19	3 ülalt	kalju'	kalju,
22	11 "	èlu	-èlu
"	8 alt	lauljatar	lauljatar
"	1 "	revolutsiooni	revolutsiooni
23	6 ülalt	tallu	tallu,
"	7 "	(os)	(os.)
"	11 "	(sisseüt)	(sisseütl.)
27	5 "	lühisilbiväteliste	lühisilbiväteliste
"	2 alt	õllesse	õllesse,
30	12 ülalt	äästane... kästene	äästane .. kästene
"	15 "	kindlusetus	kindlusetus
"	8 alt	kévadise	kévadise
"	6 "	pétis	pétis
31	10 ülalt	tulle	tulle,
"	16 "	ne-	-ne,
"	17 "	r õ h u t u tüve	tüve r õ h u t u
"	6 alt	). [Neis	— neis
"	5 "	]	)
36	19 "	ke+id	ke+id
"	13 "	Ains	Ains.
37	6 ülalt	lühisilbivätelised	lühisilbivätelised
44	5 alt	NB	NB.
45	15 ülalt	ma — tegevusnimi	ma-tegevusnimi
"	16 "	ma—tegevusnime	ma-tegevusnime
"	20 alt	esmasilbivätelisis	esma-silbivätelisis
"	19 "	lõppvokaal	lõppvokaal
"	16 "	ma	ma-
"	15 "	—tegevusnime	tegevusnime
46	6 "	õpitavat	õpitavat,
48	5 ülalt	ma-tegevus	ma-tegevus-
"	6 "	pikavokaali	pika vokaali

Lhk.	rida	on:	peab olema:
58	9 alt	tegumood.	tegumood:
60	2 ülalt	-elè sõnad kus	-elè sõnad, kus
62	13 "	[é]le	[è]le
"	17 "	[h o i d m a],	[h o i d m a]
"	18 "	umbisik	umbisik.
"	18 alt	kadunud	kadunud:
65	10 ülalt	naiivsé	naiivse
68	3 "	(algv)	(algv.)
71	10 "	Deklinatsioonid	Deklinatsioonid

Raamatu trükkimist alustati juba möödunud aasta sügisel, kuid trükitööliste streigi tõttu jäi töö pikemaks ajaks seisma.

Vahepeäl olin elukohta muutnud, mispärast võimalik ei olnud korrektoori kohal teha. Mainitud asjaolu arvesse võttes on raamatusse sattunud hulk trükivigu, milledest mõningaid ülal loeteldud.

Samuti on II, III, IV ja V konjugatsioonide tabelid tehnilistel põhjustel asetatud ebaõigetele kohtadele, kuid §§ nende juures aitavad kergesti leida õige asendi.

Kõiki neid puudusi palun lugejaid lahkesti vabandada.

J. R.

Tartus,
5. X. 1928.

JAAN REINERT

DEKLINATSIOONID
JA
KONJUGATSIOONID

14622

KIRJASTUS „VALGUS“ VILJANDIS
1927

2

A-6310

Eessõna.

Käesolev vihk on suuremalt osalt väljavõtteid praegu käsikirjas olevast eesti keeleõpetusest, mis on määratud keskkoolidele õpperaamatuks.

Temas on püütud esitella olulisimaid osi foneetikast ja morfoloogiast, mida peavad teadma kõik keeletarvitajad ja õpilased, kes tahavad osata normeeritud eesti kirjakeelt, nagu see fikseeritud „Eesti õigekeelsuse-sõnaraamat“.

Ses raamatukeses esinevate keeleseaduste formuleerimisel eelistasin deskriptiivset käsitusviisi, loobudes meelega keeleajalooliste argumentide kasutamisest keelenähte seletamiseks.

Samuti deklinatsioonidesse ja konjugatsioonidesse jaotamine ei sünni ainult sõnade keeleajaloolise päritolu ja suguluse põhjal, sest siis ei saaks üksikute sõnarühmade eriarenemiste ja analoogiliste sünnituste tõttu ülevaatlikke ja otstarbekohaseid jaotusi. Päälegi ei ole kõik sõnad, mis keeleajalooliselt kuuluksid ühte liiki, praeguses keeles väliselt ühesugused. Seda silmas pidades peaksime õpilasi enne vormiõpetuse kursuse läbivõtmist tutvustama mõningate keeleajalooliste küsimustega, mis ei ole keskkoolis sugugi vajalik, küll aga segav ja didaktiliselt ebaõige.

Seepärast tuleks sõnu deklinatsioonidesse ja konjugatsioonidesse jaotada ainult praeguses kirjakeeles esinevate

tüvede iseloomu ja vormitunnuste põhjal, mitte aga üksikute sõnade puht-keeleajaloolise päritolu järele.

Et see raamatükene on mõeldud tegelikele keeletarvitajaile ja neile õpilasile, kes grammatika algelementidega tutvunud, siis esineb temas ainult hääliku- ja vormiõpetuse põhiküsimusi.

Metoodiliselt olen katsunud raamatus esitatud materjali korraldada ülevaatlikesse tabelleisse ja skeemidesse, mis võimaldaks kahtluse korral õige sõnavormi silmapilkse leidmise.

Niisuguseid tabelleid ja skeeme tuleb iseäranis soovitada koolis tarvitamiseks, sest siis võiksid õpilased aine omandada ka nägemistajumuste kaudu. Kuna ju suuremal osal õpilasil on, nagu eksperimentaalse pedagoogika uurimused tõestavad, nägemismälu enim arenenud.

Eriti aga kasulikud on tabelid ja skeemid kordamisel. Viimane on keeleõpetuses väga tarvilik, sest kord õpitud keeleseadused ununevad kergesti, mille tõttu isegi intelligentsemad keeletarvitajad nende vastu patustavad.

Siin kohal tänan südamlikult oma endisi õpetajaid Tartu Ülikooli eesti keele professorit dr. A. Saareste't ja Tartu Õpetajate Seminari eesti keele metoodika õpetajat M. Kampa'n'i lahkete nõuannete eest. Samuti avaldan südamlikku tänu Tartu Ülikooli lektorile J. V. Veski'le, H. Treffneri gümnaasiumi õpetajale E. Nurm'ele ja Viljandi linna gümnaasiumi õpetajaile J. Muina'ste'le ja H. Ruublile väärtuslike näpunäidete ja kaasabi eest.

Viljandis,
8. X. 27.

J. Reinert.

Lühendite ja märkide seletus.

ains. = ainsus	n. a. = nõrk aste
dekl. = deklinatsioon	om. = omastav
e. = ehk	os. = osastav
isik. = isikuline	p. = pööre
jne. = ja nii edasi	s. o. = see on
jt. = ja teised	silbiv. = silbivälde
kesks. = kesksõna	sisseütl. = sisseütlev
kõnev. = kõneviis	t. a. = tugev aste
lhk. = lehekülg	umbisik. = umbisikuline
lihtmin. = isikulise tegumoe	vt. = vaata
kindla kõneviisi lihtminevik	vok. = vokaal
mitm. = mitmus	v. = välde
näit. = näiteks, näiteid	vrld. = võrdle

Kriips tähe ees (näit.: -i, -sid, -da) tähendab vastava häälikuga või häälikrühmaga lõpvat tüve või sõna;

>või< kahe sõna vahel tähendab, et kinnise otsa poolne sõnakuju on arenenud sellest, mis seisab lahtise otsa pool (näit.: vede >vedi >vesi);

∞ seisab kahe paralleelkuju vahel;

0 [= null] tähendab kadu või puudumist;

˘ vokaali kohal tähendab päärõhku (näit.: oraakel);

˘ vokaali kohal tähendab kaasrõhku (näit.: südamele).

Märkus: Käesoleva raamatukese keelenäiteis on tarbekorral kolmanda- e. ülipika-silbivärtelisis sõnus III välte häälik (vältmoodustaja) trükitud rasvaselt, näit.: **vaaruma**, **laulude**, **saatel**, **unne** jne.

I. Foneetika.

(Väljavõtteid)

1. Vokaalide tabel.

Kõrged vokaalid
 Keskkõrged — „ —
 Madalad — „ —

Eesvokaalid		Tagavokaalid	
-ta	-tud	-ta	-tud
i	ü	—	u
e	ö	õ	o
ä	—	a	—

Märkus: -ta = huulestatud vokaalid
 -tud = huulestatud — „ —

2. Konsonantide tabel.

Helitud { Sulghäälikud
 Piluhäälikud

Helilised { Ninahäälikud
 Sulahäälikud
 Poolvokaalid

Huul- häälikud	Hammas- häälikud	Lagi- häälikud
b (p)	d (t)	g (k)
—	s	h
m	n	ŋ
—	l, r	—
v	—	j

3. Sõnade silbivälde.

Tabel.

Esma- e. lühi-silbivärtlised sõnad	Teise- e pika-silbivärtlised sõnad	Kolmanda- e. ülipika-silbivärtlised sõnad
kana	kaane	kaani
sära	sääre	sääri
sõmer	sõõmud	sõõmude
lina	linnad	linnade
kasi	kassid	kasside
taba	tapad	tappa
mäda	mätas	mättad
vaga	vakä	vakka
maja	naine	naisi
elu	taevas	taeva
kodu	mõrra	mõrda
inimeie	kõrre	kõrsi
olema	kahmata	kahman
tegema	telje	telge
sõnelema	adra	atra
tulema	lombi	lompi
põlema	valsi	valssi
valanud	tantsib	tantsima
lubanud	veerib	veerima
lugenud	jõuab	jõudma
kudunud	toobi	toopi
sobinud	lauda	lauta
küsinud	kausi	kaussi
kõnelnud	piiksub	piiksuma
avada	saare	saart
harida	monárh	monárh
poni	revánši	revánš
seminar	plüüsi	plüüš
koma	kontsa	kontsa

Esma- e. lühi-silbivärtelised sõnad	Teise- e. pika-silbivärtelised sõnad	Kolmanda- e. ülipika-silbivärtelised sõnad
-lane virulane	-liku õnneliku	-lik, -likku (õnne)lik, (õnne)likku kukk, saan, maa, kes, on, ja

Seletus: Sõna või sõnaosa (suffiks) silbivälde oleneb sisehäälikute vältest.

Märkus: Sisehäälikuiks kutsutakse sõna või sõnaosa esimese silbi vokaal-ollust ja sellele järgnevaid kaashäälikuid kuni teise silbi täishäälikuni, viimast mitte kaasa arvates.

Näit.: v[es]ir[at]as, r[ai]est[ik]u, p[ai]st[el], h[irv], j[a], -t[ik] jne.

Võõrsõnus on sisehäälikuiks päärõhulise silbi vokaalollus ja sellele järgnevad kaashäälikud kuni järgmise silbi täishäälikuni.

Näit.: transkrib[^eer]ima, hüpn[^oo]si, hüpot[^ees], ef[^eekt] jne.

Sõna on **esma- e. lühi-silbivärteline**, kui tema sisehäälikud on kõik lühikesed (I vältes).

Näit.: m[aj]a, [el]u, [in]imene, n[äg]ema, s[em]inar, semi-
n[ar]i (kui võtame sõnaosa -nari).

Sõna on **teise- e. pika-silbivärteline**, kui tema sisehäälikuist või -häälikühendeist on v a h e m a l t üks pikk (II vältes).

Näit.: j[ää]m[e] (ä II, m I v.), l[aul]an (au II, l I v.), k[ass]id (a I, s II v.), k[at]us (a I, t II v.), g[oot]i (o II, t II v.), k[aus-
t]jad (au II, st II v.), k[õrt]e (õ I, rt II v.), s[aa]rt[e] (a II, rt II v.) jne.

Sõna on **kolmanda- e. ülipika-silbivärteline**, kui tema sisehäälikuist on üks ülipikk (III vältes).

Näit.: m[aa] (a III v.), k[aa]n (a III, n I v.), p[aa]si (a III, s I v.), v[ak]k[a] (a I, k III v.), m[ust]ade (u I, st III,

või: u I, s III, t I v.), v[its]ade (i I, ts III, vôi: i I, t III, s I v.), k[õrt] (õ I, rt III, vôi: u I, r I, t III v.), k[urss]i (u I, rss III, vôi: u I, r I, s III v.), k[auss] (au II, s III v.), p[aat]i (a II, t III v.), l[aast]ude (a II, st III, vôi: a II, s III, t I v.), p[üits]u (i II, ts III, vôi: i II, t III, s I v.), k[aart]i (a II, rt III, vôi: a II, r I, t III v.), k[eed]u (e III, rd II, vôi: e III, r I, d I v.), õnnel[ik] (sõnaosas -lik i I, k III v.) jne.

Kõik **ühesilbised sõnad** on kolmandal e. ülipikal silbivärtel.

Näit.: kukk, maa, arst, sul, mul, kes, mis, on, ma, sa, ja, ka jne.

Tähele panna! Teise- e. pika-silbivärtelise sõna sisehäälikute hulgas ei esine ühtki ülipikka häälikut või häälikühendit.

4. Rõhk.

Kõige tugevamat rõhku sõnas nimetatakse **päärõhuks** (märk´), teisi **kaasrõhkudeks** (märk `).

Esti algupäraseis sõnus on päärrõhk alati esimesel silbil, välja arvatud mõned hüüd- ja liitsõnad.

Näit.: aítab, ánkur, ínimene, tulema; (aga aítáh, tohóh, ennäe, karpláuhiti, maáilm, arusaádav jne.

Võõrsõnus võib päärrõhk langeda ka järgsilpidele.

Näit.: akadeemia, oraákel, aeronáut jne.

Kaasrõhulistena esinevad harilikult paarituarvulised (kolmas, viies jne.) silbid, kuna paarisarvulised (teine, neljas jne.) silbid on rõhutud.

Näit.: súdamele, ínimène, kuningatele, ávatelemine jne.

Ka teine (paarisarvuline) silp võib olla kaasrõhuline, kui sõnas on sündinud sisekadu või kokkutõmme, milletõttu endine kolmas silp on saanud teiseks.

Näit.: üt^lema (vanasti üt^elema), lau^ldakse (vanasti laule^ltakse), rah^vvale (vanasti rah^vvahale) jne.

Tähele panna! Sõnus, kus esimene silp on ülipikk (III vältes), on teine silp alati kaasrõhuline.

Näit.: rau^dne, kur^jus, võit^lema jne.

Märkus: Mõned tuletusliited nõuavad, et kaasrõhk nende esimesel silbil seisaks, vaatamata sellele, mitmenda silbina nad sõnas esinevad.

Niisugused liited on: dik, lik, mik, nik, stik, lane, line, kene, mine, tama takse, mata, mate, jate, lema, nema, telema jne.

Näit.: mõisⁿik, usk^lik, raamat^ukene, õpetaj^etate^ga, parand^amata jne.

5. Astmevaheldus.

Tabel.

Astmevahelduse viisid	Tugev aste	Nõrk aste
1. Häälik vaheldub hääliku kaoga	b, d (t), g (k), s	0
2. Häälik vaheldub muu häälikuga	b	v
	d, g	j
	mb	mm
	ld	ll
	nd	nn
	rd	rr
3. Vältevaheldus	III välde	II või I välde

Astmevahelduse näiteid.

1. Häälik vaheldub hääliku kaoga.

Tugev aste.		Nõrk aste.
Vok.+b kuube	} vok.+0	kuue
" " d jõudu		jõu
" " g lõõga		lõa
" " s süsi		sõe

Konsonantühendeist esmavärtlise d, g kadu:

a) d kadu

Pikk vok.+ld keeldu	Pikk vok.+l keelu
" " " nd käändu	" " " n käänu
" " " rd keerdu	" " " r keeru

Vok.+ht tahta

Vok.+h tahan

b) g kadu

Vok.+lg jalga	Vok.+l jala
" " rg orgu	" " r oru
" " hk lohku	" " h lohu
" " sk leske	" " s lese

2. Häälik vaheldub mõne muu häälikuga.

Tugev aste.	Nõrk aste.
Vok.+b leiba	Vok.+v leiva
" " d sadada	" " j sajab

Sulahäälik	} +	b halba	} +	v halva
		kurba		kurva
l, r	}	g selga	}	j selja
		märğa		märja

mb hamba

mm hammas

ld silda

ll silla

nd andi

nn anni

rd korda

rr korra

3. Vältevaheldus.

Tugev aste.

Nõrk aste.

III välde

II või I välde

õppida

õpin

jonnida

jonnin

õnnelikku

õnneliku

kaapida

kaabin

advokaati

advokaadi

karta

kardan

poissi

poisi

kaaluma

kaalub

jne.

jne.

II. Deklinatsioonid.

6. Põhikäänete skeem.

Käänded	Arv		
	Ainsus	Mitmus	
		d-mitmus	i-mitmus
Nimetav			—
Omastav			—
Osastav			
a) -sse- lõpu- Sisseütl. line			
b) lühike		—	
Muud käänded			

Märkus: — = vastav vorm puudub.

Seletus: Ainsuse omastav on põhikäändeks mitmuse nimetavale ja kõigile ainsuse käändele pääle nimetava (vrdl. mõne—mõni), osastava (vrdl.

toa—tuba) ja lühikese sisseütleva (vrl. toa—tuppa, maa—maha, meele—meelde, inimese—inimesse).

Mitmuse omastav on põhikäändeks kõigile d-mitmuse käändeile pääle nimetava (vrl. tubade—toad).

Ainsuse osastav on põhikäändeks mitmuse omastava vale, välja arvatud: 1. -me, -ne sõnad (liige—liikme, seeme—seemne), 2. ühesilbiseiks lühenenud lühi-silbivätelised e-tüved; sisekonsonandiks l, n, r (tuli, uni, meri) ja 3. erandsõnad: kohut, pisut, tuhat jne. Neis sõnus on ainsuse omastava tüvi lähtekohaks mitmuse omastavale (liikmete, tulede, kohtute).

Mitmuse osastav on põhikäändeks i-mitmuse lõputa sisseütlevale (jalgu—jalgu) ja muile i-mitmuse käändeile, kusjuures astmevahelduslikes sõnus esineb alati sama aste, milles asetseb vastav ainsuse kääne (jalgu—jalusse, jalule, jalul jne. lehti—lehisse, lehile, lehil jne. õnnelikke—õnnelikes, õnnelikele, õnnelikel jne.; aga käsi—käsisse, käsile, käsil jne.).

7. Astmevaheldus erikäändeis.

Käänded	Arv		
	Ainsus	Mitus	
		d-mitus	i-mitus
Nimetav			—
Omastav			—
Osastav		—	●
a) -sse- lõpu- Sisseütl. line			
b) lühike	●	—	●
Muud käänded			

Märkide seletus: (vt. eelmine lehekülg)

● = alati tugev aste

▧ = üks aste

■ = teine aste

— = vastav vorm puudub

Erinevused antud tabelist.

1. **Ainsuse nimetava** aste erineb ains. osastava astmest järgmises sõnatüüpides: padi—patja; ader—atra (vrdl. patja > padj > padi; atra > adr > ader).

2. **Mitmuse omastava** aste erineb ains. osastava astmest: 1. -me, -ne sõnus ja 2. erandsõnus: kohut, pisut (vt. § 6, seletus) jt.

3. **i-mitmuse -sse-lõpulise sisseütleva** aste erineb ains. -sse-lõpulise sisseütleva astmest k ä s i tüübi sõnus, s o. ühesilbiseiks lühenenud tüved; sisekonsonandiks s (käsi, vesi, mesi, lüsi, süsi jne.) või nimetav lõpeb s-ga (uus, vars jne.)

Näit.: käsi—käsisse, käsile, käsil jne. vesi—vesisse, vesile, vesil jne. süsi—süsisse, süsile, süsil jne.; uus—uusisse, uusile, uusil jne. vars—varsisse, varsile, varsil jne. Võrdle: käesse—käsisse, käele—käsile; uuesse—uusisse, ueele—uusile jne.

I. Ühesilbised tüved.

Nimetav=Omastav.

Liigi tunde- märgid	Arv Pääkään- ded	Ainsus				Mitmus		
		Nimetav	Omast.	Oasat.	Sisseütlev	Omastav	Oasatav	
a)	Nimetava lõpul pik k v o k a a l, välja arvatud ii, tiit.	0 maa soo suu puu pää iää hää töö öö vöö tee	0 maa soo suu puu pää iää hää töö öö vöö tee	-d maad sood suud puud pääd iääd hääd tööd ööd vööd teed	-h+volk. ∞ -sse maha-masse sohu-soosse suhu-susse puusse pähe-päasse tähe-täasse häässe töhe-töösse öhe-öösse vöösse teesse	-de maade soode suude puude pääde iäade hääde tööde ööde vööde teede	-id maid soid suid puid pääid iäid haid toid ööid vööid teid	os.tivi+sse maisse soisse suisse puisse päasse täasse häässe töösse öösse vöösse teisse
b)	Nimetava lõpul dif- tong või ii, tiit.	või koi nõu(riiist) kae krae peo prii klii stii püü	või koi nõu kae krae peo prii klii stii püü	võid koid nõud kaed kraed peod priid kliid stüüd püüd	-sse vöisse koisse nõusse kaesse kraesse peosse priisse kliisse stüüsse püüsse	võide koide nõude kaede kraede peode püide kliide stüüde püüde	-sid vöisid koisid nõusid kaesid kraesid peosid püisid kliisid stüüsid püüsid	

9. **Esimesse deklinatsiooni kuuluvad** need noomenid, mis ains. nimetavas ja omastavas lõpevad **pika vokaali** või **diftongiga**, näit.: a-liik—luu, muu, truu, kee, büroo, idee, komitee jne. (vt. § 8); b-liik—mai, väi, täi, tui, prii, süü, partei, kantselei, politsei, papagoi, loterii, avenüü jne. (vt. § 8).

10. **a-liigi** sõnust võib tarvitada siis **-sid-lõpulist mitmuse osastavat**, kui **-id-lõpuline** osastav tekitab kõlalisi kokkusattumusi mõne muu sõnaga, nagu: teesid (vrdl. teid sõnast teie), kuusid, jääsid, leesid jne.

Mõnel **a-liigi** sõnal esineb ains. **-sse-lõpulisel sisseütleva** kõrval veel **ühike** (h+vok.) sisseütlev, näit.: maha—maasse, suhu—suusse, töhe—töösse, jähe—jäässe, sohu—soosse jne.

Märkus: Kui esimeses silbis on esivokaalid **ä, ö**, siis h-le järgneb **e** (esivokaal), kui esimeses silbis on tagavokaal **o**, siis h-le järgneb **u** (tagavokaal), näit.: pähe, töhe, sohu, jne. Muil korral on h-le järgnev vokaal sama, mis h eeski, näit.: maha, suhu jne.

11. **Erandeid:** Sõnul **au, nõu** on ains. osastav lõputa (-d puudub): [seda] a u, [seda] n õ u, sest need sõnad on varemini olnud kahesilbised (<auvo, nõuvo). Diftongilise **hea, pea** mitm. osastav (hää, pää eeskujul) on **häid, päid** ja i-mitmuse **-sse-lõpuline** sisseütlev seega **häässe, päisse**.

Tähele panna! Sõnul, mil mitmuse osastava lõpp on **-sid**, puudub i-mitmus.

12. II. Kahesilbised pika-silbivälgelised paindumata tüved ja kahesilbised lühi-silbivälgelised paindumata e-tüved.

Nimetav = omastav.

Liigi tuude-märgid	Arv	Ainsus					Mitmus		i-mitmuselõpuline sisseüt				
		Nimet.	Omastav	Osastav	Sisseüt.	Omastav	Osastav						
Nimetav pika-silbivälgeline ning lõpeb vokaaliga (a, e, i, u).	o	piiga härä sohva summa manna neitsi neiu kirju hapu lible lagle	o	piiga härä sohva summa manna neitsi neiu kirju hapu lible lagle	-t	piigat härät sohvat summat mannat neitsit neitut kirjut haput liblet laglet	-sse	piigasse härässe sohvasse summasse mannasse neitsisse neitusse kirjusse hapusse liblesse laglesse	-de	piigade häräde sohvade summade mannade neitside neitude kirjude hapude liblede laglede	-sid	piigasid häräsidsid sohvasid summasid mannasid neitsisid neitusid kirjusid hapusid liblesid laglesid	/
	Nimetav lühisilbivälgeline ning lõpeb e-ga.	pere mure kõne võre ime jume vale vahe vene rahe	pere mure kõne võre ime jume vale vahe vene rahe	peret muret kõnet võret imet jumet valet vahet venet rahet	peresse muresse kõnesse võresse imesse jumesse valesse vahesse venesse rahesse	perede murede kõnede võrede imede jumede valedede vahede venede rahede	peresid muresid kõnesid võresid imesid jumesid valesid vahesid venesid rahesid	/					

13. Teise deklinatsiooni kuuluvad: 1. kahe silbised pika-silbivärtelised paindumata sõnad ja sõnaosad (-änna -inna: vok.+nna), näit.: kalju' palju, tubli, valju (vrdl. valge), läila (vrdl. haige), kirju (vrdl. julge); kuningänna, preestrinna, lauljänna, näitlejänna (nagu männa) jne. ja 2. kahe silbised lühi-silbivärtelised paindumata e-t ü ved, näit.: pere, ime jne.

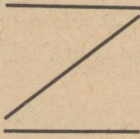
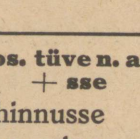
14. Erandeid: Sõnul **kahju, rubla, vedru** on ains. osastav lõputa: [seda] k a h j u, [kolm] r u b l a, [seda] v e d r u. Sõnast **pere** on ains. lühike sisseütlev p e r r e.

15. III. *) **Kahesilbised lühi-silbivärtelised paindumata ja painduvad tüved.** ains. om.

Liigi tundemärgid	Arv		Ainsus		
	Pääkäänded		Nimetav	Omastav	Osastav
Lühisilbivärtelised paindumata ja painduvad tüved.	a, i tüved		o pesa huvi sõda	o pesa huvi n. a. sõja	o pesa huvi t. a. sõda
	u, e tüved		kuju tüvi pidu jõgi	kuju tüve n. a. peo jõe	kuju tüve t. a. pidu jõge
Ülipika-silbivärtelised painduvad tüved.			hind neem kapp jõud kuri ader kirjanik	n. a. hinna neeme kapi jõu kurja adra kirjaniku	t. a. hinda neeme kappi jõudu kurja atra kirjana

*) Siia ei kuulu kahesilbised lühisilbivärtelised painduvad tüved e-g a, näit.: pere, ime, jume jne.

ta tüved ja kahesilbised painduvad tüved, mille
gas astmes.

Sisseütlev	Mitmus		
	Omastav	Osastav	i- mitmuse -sse- lõpuline sisseütl.
hike või -sse ssa ∞ pesasse vvi ∞ huvisse	-de pesade huvide	vok. või -sid pesi ∞ pesasid huve ∞ huvisid	os. tüvi + sse pessisse huvessisse os. tüve n. a. + sse sõjusse
ttta ∞ sõjasse	sõdade	sõdu ∞ sõdasid	
ijju ∞ kujusse vve ∞ tüvesse	kujude tüvede	— kujusid — tüvesid	
tttu ∞ peosse kke ∞ jõesse	pidude jõgede	— pidusid — jõgesid	
la ∞ hinnasse me ∞ neemesse pi ∞ kapisse du ∞ jõusse ja ∞ kurjasse ∞ adrasse anikku ∞ kirjanikusse	hindade neemede kappide jõudude kurjade atrade kirjanikkude	hindu ∞ hindasid neemi ∞ neemesid kappe ∞ kappisid jõude ∞ jõudusid kurje ∞ kurjasid atru ∞ atrasid kirjanikke —	os. tüve n. a. + sse hinnusse neemisse kapesse jõuesse kurjessse adrusse kirjanikessse

paindumata e-tüved, mille ainsuse nimetav lõpeb

16. Kolmandasse deklinatsiooni kuuluvad: 1. kahesilbised lühi-silbivältelised paindumata tüved (välja arvatud need, mille ains. nimetav lõpeb e-ga), näit.: muna, vana, käbi, pori, maru, pesu, suvi, lävi, **süli, hani** jne. ja 2. kahesilbised painduvad tüved, mille ains. omastav on nõrgas astmes, näit.: a) viga, uba, tuba, iga, tigu, tegu, tõde, mägi, jõgi jne. ja b) leib, halb, vald, poeg, aeg, soe, lai, kapp, nõop, nali, kuri, ader, teder jne.

Märkus : Siia kuuluvad ka: vastavad suffiksidsid: **èlu; -tik, -lik** jne., nagu: käsitèlu (vrđl. élu), harjutèlu, õnistèlu, eritèlu; põletik, tähestik, õnnelik, ahelik, asemik, mõisnik, kanarbik, hämarik, videvik, kolmandik jne.; painduvad võõrsõnad, mille ainsuse omastav on nõrgas astmes, näit.: element, süsteem, autoriteet, revolutsioon jne. ja paindumata võõrsõnad ja tuletatud sõnad (-tär-liitelised), mis nimetavas lõpevad lühikese üksikkonso-nandiga, mille ees lühike vokaal — viimane silp kaasrõhuline, nagu: gümnaasium, ohvitsèr, seminar, poisitar, lauljatar jne.

Tähele panna ! Võrdle: élu — kõnetèlu; **tikk, tiku, tikku** — põletik, põletiku, põletikku; pori — lauljatar(i); pãli — materjal(i); **aam, aami, aami** — daam, daami, daami; **kass, kassi, kassi** — bass, bassi, bassi; **kett, kети, ketti** — rakett, raketi, raketti; **uur, uuri uuri** — kultuur, kultuuri, kultuuri; **toon, tooni, tooni** — revolutsioon, revolutsiooni, revolutsiooni jne.

17. Suurel hulgal kolmanda deklinatsiooni sõnul on ainsuses -sse-lõpulise ehk omastava tüvelise sisseütleva kõrval veel **lühike sisseütlev**. Viimane on kahesilbiseil lühi-silbivärtelisel sõnul ja suffikseil (-elu) üli-pikka silbivältesse tõstetud osastava tüvi (vahekonson. lll vält.), näit.: kõva—kõvva, talu—tallu süle(os.)—sülle, tüve(os.)—tävve, jõge(os)—jõkke, sõda—sõtta, pidu—pittu, mäge(os.)—mäkke, rege(os.)—rekke, kubu—kuppu, kõnetelu—kõnetellu, eritelu—eritellu jne. Muis sõnus on lühike sisseütlev alati ains. osastava kujuline, näit.: atra(os.)—atra (sisseüt), lehte(os.)—lehte (sisseütl.), kirjanikku(os.)—kirjanikku (sisseütl.), elementi(os.)—elementi (sisseütl.), ohvitseri(os.)—ohvitseri (sisseütl.), poisitari(os.)—poisitari (sisseütl.) jne.

18. Samuti esineb kolmandas deklinatsioonis -sid-lõpulise mitm. osastava kõrval **lõputa e. vokaallõpuline mitmuse osastav**, mis mõnes sõnas on koguni ainuesinevgi (kanu, atru, külmi, lehti, kirjanikke jne.).

Tähele panna! Ainult -sid-lõpuline osastav esineb kõigis kahesilbiseis lühi-silbivärtelisel **u** ja **e** tüvedes ja suffikseis (-elu), näit.: kuju—kujusid, talu—talusid, pidu—pidusid, pagu—pagusid, elu—elusid, kõnetelu—kõnetelusid, tüvi, tüve—tüvesid, vägi, väge—vägesid (NB. e > i) jne.

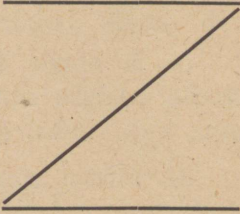
Vokaallõpuline mitm. osastav on alati **tu-gevaastmeline** ja lõpeb vokaali **u, i** või **e**-ga (atru, harjutelmi, lehti, nuge), mille valik oleneb sõna tüvelõppvokaalist ja a-tüvelisil sõnul veel eelviimase silbi vokaalist.

Märkus I: Sõna tüve lõppvokaali leiame ains. omastava või osastava käände lõpult. Kuid mõnes sõnas on omastavalise tüve lõppvokaal astmevahelduse tõttu muutunud, kuna osastavalise tüve lõppvokaal neil korral algupärane on, näit.: pood—poe, poodi; praed—prae, praadi (sõnad pood ja praed on seega i-tüvelised, mitte aga e-tüvelised sõnad).

Märkus II: Kahesilbiseil sõnul on eelviimaseks silbiks sõna esimene silp, nagu: atru, nuge jne.

19. Vokaallõpuline mitmuse osastav.

Tabel.

Eelviimase silbi vokaal	Tüve lõppvokaal	Os. lõpp	Näiteid	Erandid
a i õ ei äi	a	u	aasu viinu kõhnu heinu väinu	1. pikki, kingi, silmi, igi, isi, ivi, lisi, nisi
Muud vokaalid		i	kujutelmi vendi otri hulki pärgi pööri rühmi	1. i, j järele e : nuie, orje 2. lühi-silbi v. u-a, o-a sõnus e: ube, ode (aga : omi, osi)
	e	i	lehti	
	i u	} e	paraade ohvitsere võrke kirjanikke	

20. **i-mitmus kujundatakse** vokaallõpulise (i, u, e tunnusega) mitmuse osastava abil, kusjuures viimane asetatakse samasse astmesse, milles asetseb vastavainsuse kääne, ja liidetakse saadud i-mitmuse tüvega käände lõpud, näit.: kanu—kanasse, kanusse; atru—adrale, adrule; lehti—lehele, lehile jne.

e-tüvelisis sõnuskao b j i eelt: jälgi—jäljesse, jäljele, jälisse, jälile; kuna muis sõnus eiesine kunagi j järeli, vaid alati e: pärgi—pärjasse, pärjesse; varje—varjule, varjele jne.

21. **i-mitmust ei tarvitata**: 1. sõnus, mille mitm. osastava lõpp on ainult **-sid** (lühi-silbiv. **u, e**-tüved jt.): vagusid—vagudesse, tüvesid—tüvedesse, ninasid—ninadesse, helisid—helidesse jne.

2. sõnus, kus i-mitmus kõlalisel **ühte satub** mõne muu sõnaga või sõnakujuga: siga—sigu, seole; viga—vigu, veole (vrdl. vedu—veo, veole); kuusk—kuuski, kuusile (vrdl. kuus—kuusi, kuusile); õlg—õlgi, õlil (vrdl. õli—õlil); kuld—kuldi, kullil (vrdl. kull—kullil); vaht—vahte, vahel (vrdl. adverb vahel); pood—poode, poel (vrdl. ains. pood—poel) jne.

ja 3. sõnus, kus i-mitmus esineb liig **moondunult** (võrdle esialgse sõnakujuga): org—orge, oresse; uba—ube, oesse; auk—auke, augesse jne.

22. Mõnes sõnas esineb i-mitmuse -sse-lõpulise sisseütleva kõrval veel **lõputa** (os. kujuline) **sisseütlev**: jalusse e. jalgu, kõrvusse e. kõrvu, rinnusse e. rindu, silmisse e. silmi, rau'usse e. raudu, võlusse e. võlgu, riistusse e. riistu jne.

23. Kolmanda deklinatsiooni mõnel **a-**, [**i-**] tüvelisel sõnal, mille sisehäälikuiks on diftong + **l, n, r, s** või lühike vokaal + **ks, ts**, on mitm. omastavas reegli-pärase lõpu **-de** kõrval erandlikult **-te**, mille eest tüve lõppvokaal alati välja langeb, näit.: pael—paelade e. paelte, nõel—nõelade e. nõelte, kaun—kaunade e. kaunte, hein—heinade

e. heinte, õun—õunade e. õunte, kaer—kaerade e. kaerte, koer—koerade e. koerte, ais—aisade e. aiste, saks—saksade e. sakste, **püks**—pükside e. pükste, ots—otsade e. otste, vits—vitsade e. vitste jne.

24. Kahesilbiste lühisilbivärteliste sõnade ains. osastava lõpul võib tarvitada **-t**, kui mõtteselgus seda nõuab või sõna esineb nomen propriumi tähenduses, nagu: igat kirjanduse sõpra peab see raamat huvitama; isat, emat, märat (üks teatud isa, ema, mära, mitte üldnimi).

25. **Erandeid**: Sõnal **kodu** [kodu] on olemas ains. sisseütleva, seesütleva ja seestütleva (kodusse, kodus, kodust) kõrval veel vormid: koju, kodu (=kodus) ja kodunt e. kottu, mis tarvitatakse mäarsõnuna.

Sõnal **kõik** [kõige] on mitmuse omastav kõikide e. kõigi ja mitmuse nimetav kõik.

Sõnal **õlu**(t) on pääkäänded: õlle, õlu(t), õllesse õlled e, õllesid, õlledes e.

26. IV. *) Ühesilbiseiks lühenenud tüved ja -ne,

Liigi tundemärgid	Arv	Ainsus		
	Pääkäänded	Nimetav	Omastav	Osastav
Ühesilbiseiks lühenenud tüved.	paandu- mata	o tuli uni meri	o tule une mere	-d tuld und merd
	paandu- vad—ains. omastav nõrgas astmes	keel joon suur uus kõis kaas küüs vars kõrs käsi vesi lüsi	n. a. keele joone suure uue kõie kaane küüne varre kõrre käe vee lõe	t. a. -t keelt joont suurt uut kõit kaant küünt vart kõrt kätt vett lütt
-ne, -s sõnad, mille tüve (om.) viimane silp (-se) rõhutu .		teine naine üldine inimene pikaldane algus iludus paratamatus	n. a. teise naise üldise inimese pikaldase alguse iluduse paratamatuse	t. a. teist naist üldist inimest pikaldast algust iludust paratamatust

*) **Märkus :** Ühesilbiseiks lühenenud tüvedel on ains. osastavas ühesilbine konsonanttüvi, näit.: meri—mer|d (os. tüvi: mer-), meel—meel|t (os. tüvi: meel-), vars—vart (os. tüvi: vard-) jne.

27. Neljandasse deklinatsiooni kuuluvad : 1. Ühesilbiseiks lühenenud tüved (ains. om. e-lõpuline; vahekonsonant l, n, r või s) : tuli, **mõni**, veri, **lumi**; meel, nool, soon, peen, äär, juur, **leem**, paas, viis, kuus, õis, reis, täis, lääs, laas, õõs, **mees**, **laps**, **uks**, mesi, tõsi, esi jne. 2. **-ne**, **-s** sõnad, mille tüve (om.) viimane silp (-se) rõhutu: maine—maise, õine—õise, luine—luisse, inimene—inimese, esimene—esimese, aastane—aastase, kastene—kastese, virulane—virulase, kõnelemine—kõnelemise, kirikuline—kirikulise, sihitis—sihitise, jämedus—jämeduse, tervis—tervise, väetis—väetise, usaldamatus—usaldamatuse, kindlusetus—kindlusetuse jne. (vt. Rõhk, § 4).

Märkus I : **-ne**, **-s** sõnus on tüve (om.) viimase silbi rõhutus kergesti määratav: kui sõna esimene silp on lühike või pikk, siis on sõnas kaasarhuline kolmas silp; kui aga sõna esimene silp on ülipikk, siis on kaasarhuline teine (mitte kolmas) silp (vt. § 3 ja § 4).

Näiteid : teine—teise, teisi (vrdl. vaene—vaese, vaeseid); kevadine—kevadise, kevadisi (vrdl. hobune—hobuse, hobuseid); aastane—aastase, aastasi (vrdl. kollane—kollase, kollaseid); põhjus—põhjuse, põhjusi (vrdl. oras—orase, oraseid); pettus—pettuse, pettusi (vrdl. petis—petise, petiseid); kerjus—kerjuse, kerjusi (vrdl. kerjus—kerjuse, kerjuseid); nägemus—nägemuse, nägemusi jne.

Märkus II : Tuletiste viimane kaasarõhk on alati viimase liite esimesel silbil (vt. § 4), näit.: eestlanc—eestlase, eestlasi; veskiline—veskilise, veskilisi; kõnelemine—kõnelemise, kõnelemisi; kirjutus—kirjutuse, kirjutusi; ehmatelematus—ehmatelematuse, ehmatelematusi jne.

28. Neljandasse deklinatsiooni kuuluvad **ke[ne]—kese** sõnad võivad nimetavas silbi **-ne** võrra lüheneda, nagu: lillekè—lillekese, väikè—väikese, päikè—päikese, vanakè—vanakese jne.

Seda lühenenud nimetavat ongi soovitam tarvitada.

29. Kõigil neljanda deklinatsiooni sõnul on ains. sisseütlev kääne kahesugune: lühike või -sse-lõpuline.

Lühike sisseütlev on: 1. **pa in d u m a t a** ühesilbiseiks lühenenud tüvedel ülipikka silbivältesse tõstetud tüvi (vahekonsonant **ll** vältes): tulle merre, unne, verre jne. (vrdl. **lll** deklinats. lühi-silbivältele sõnadega), 2. **pa in d u v a i l** ühesilbiseiks lühenenud tüvedel kujundatav ains. os. käändest, liites sellega tüve lõppvokaali (-e), kusjuures os. lõpp **-t** muutub **d**-ks vokaali ja heliliste konsonantide järel: köit—kõide, uut—uude, keelt—keelde, seent—seende, äärt—äärde, aga vett—vette, kätt—kätte, sütt—sütte jne., 3. **ne-s** sõnust võimalik, välja jättes rõhutu tüve lõppsilbi **-se**: inimèse—inimèsse e. inimèsesse, algùse—algùsse e. algùsesse jne.

Märkus: **Pa in d u v a i l -ne** sõnul (kahesilbised pika-silbivälteised): naine, teine, kuine, maine, soine, puine, luine, jäine, öine jne. on lühike sisseütlev ülipikasilbivälteeline (tugevaastmeline) tüvi, näit.: naise, teise, kuise, maise, soise, puise, luise, jäise, öise jne.

30. **Pa in d u m a t a** ühesilbiseiks lühenenud tüvedel on **mitmuse omastavas lõpp -de** ja **osastavas -sid**. **Pa in d u v a i l** ühesilbiseiks lühenenud tüvedel ja **-ne, -s** sõnul on mitm. omastava lõpüks **-te**, mis liitub alati konsonanttüvele (käte, vete jne.). [Neis sõnus on -te tunnus ühte sulanud tüve lõppkonsonandi t-ga.] ja mitm. osastav **vokaallõpuline (-i)**.

31. **Ains. osastava** lõpp on **-t**, välja arvatud **pa in d u m a t a** ühesilbiseiks lühenenud tüved (tuli—tuld, meri—merd, uni—und)—siin on ains. os. lõpp **-d**.

32. **Erandeid** : Neljandasse deklinatsiooni ei kuulu sõnad : **hani, süli** (os. hane, süle). Järgmised ü h e k s a sõna: **mõni, lumi, leem, mees, uks, laps, üks, kaks, rehi** kuuluvad neljandasse deklinatsiooni, kuid et neil mõned muuted erinevad neljanda deklinatsiooni vastavaist muuteist, siis esitame siinkohal nende pöördkäänded : mõni—mõne, **mõnd e. mõnda**, — mõnesse, mõnede, mõnesid; lumi—lumè, **lund**, lumme e. lumesse, lumede, lumesisid; leem—leeme, **leent, leeme** e. leemesse, **leente**, leemi, leemisse; mees—mehe, meest, — **mehesse**, meeste, mehi, mehisse; laps—lapse, last, **lapse** e. **lapsesse**, laste, lapsi, lapsisse; uks—ukse, ust, **ukse** e. **uksesse**, uste, uksi, uksisse; üks—ühe, **üht** e. **ühte**, ühte e. ühesse, **ühtede, ühti** e. **ühtesid** e. **üksi, üksisse**; kaks—kahe, **kaht** e. **kahte**, kahte e. kahesse, **kahtede, kahti** e. **kahtesid** e. **kaksi, kaksisse**; rehi—rehe, **rehte** e. **reht**, rehte e. rehesse, **rehtede, rehti** e. **rehi**, rehisse.

33. -ne, -s sõnade tabel.

Ains. om. silpide arv ja silbiv.		Dekl.	Mitmuse os.
2 silpi ll välde	naise teise	IV	naisi teisi
2 „ III „	vaese raudse teose	V	vaeseid raudseid teoseid
3 „ I_või ll „	hobuse karjase jänese katuse		hobuseid karjaseid jäneseid katuseid
3 „ III „	aastase tundmuse	IV	aastasi tundmusi
4 jne. „ (ükskõikne)	inimese kirjutuse kõnelemise paratamatuse		inimesi kirjutusi kõnelemisi paratamatusi

Märkus: Ka **-ik** sõnad jagunevad kahte deklinatsiooni (III ja V), näit: näitlik—näitliku, näitlikku; kaasik—kaasiku, kaasikut; isalik—isaliku, isalikku; isik—isiku, isikut jne.

Pane tähele kaasarõhu asendit III ja V deklinatsiooni **-ik** sõnade juures (vrld. **-ne, -s** sõnadega).

34. V. Painuvad kahesilbised tüved, mille ains. om. silbivärtelised ja mit.

Liigi tundemärgid	Arv	Ainsus		
	Pääkäänded	Nimetav	Omastav	Osastav
Ains. omastav kahesilbise ülipikal silbivärtel.	painuvad	o hammas saabas murre mõte	t. a. o hamba saapa murde mõtte	n. a. -t hammast saabast murret mõtet
		võti seeme	võtme seemne	võtit seemet
Ains. omastavas enam kui kaks silpi (-ne, -s sõnad — tüve lõppsilp -sè kaasrõhuline).	painumata (-ne, -s sõnad — -sè kaasrõhuline)	kannel aken tütar	kandle akna tütre	kannelt akent tütart
		aasta veski aus loeng vaikne vaene käis	aasta veski ausa loengu vaikse vaese käise	aastat veskit ausat loengut vaikset vaest käist
		õpetaja madal ase sulane jänes	õpetaja madala aseme sulase jänese	õpetajat madalat aset sulast jänest

on tugevas astmes, paindumata kahesilbised ülipika-
mesilbised tüved.

Sisseütlev	Mitmus		
	Omastav	Osastav	i- mitmuse - sse-lõpu- line sisseütlev
<p>-sse</p> <p>hambasse saapasse murdesse mõttesse</p> <p>võtmesse seemnesse</p> <p>kandlesse aknasse tütressesse</p>	<p>-te</p> <p>hambaste saabaste murrete mõtete t. a. võtmete seemnete -de kannelde akende tütarde</p>	<p>-id</p> <p>hambaid saapaid murdeid mõtteid</p> <p>võtmeid seemneid</p> <p>kandleid aknaid tütroid</p>	<p>os. tüvi + sse</p> <p>hambaisse saapaisse murdeisse mõtteisse</p> <p>võtmeisse seemneisse</p> <p>kandleisse aknaisse tütresse</p>
<p>aastasse veskisse ausasse loengusse vaiksesse vaessesse käisesse</p>	<p>aastate veskite ausate loengute vaiksete v a e s t e k ä i s t e</p>	<p>aastaid v e s k e i d ausaid loenguid vaikseid vaeseid käiseid</p>	<p>aastaisse veskeisse ausaisse loenguisse vaikseisse vaeseisse käiseisse</p>
<p>õpetajasse madalasse asesse sulasse jänesesse</p>	<p>õpetajate madalate a s e m e t e s u l a s t e j ä n e s t e</p>	<p>õpetajaid madalaid asemeid sulaseid jäneseid</p>	<p>õpetajaisse madalaisse aseisse sulasseisse jäneseisse</p>

35. **Viiendasse deklinatsiooni kuuluvad sõnad**, mille omastav on kahesilbiline ülipikal silbiväitel või omastavas on enam kui kaks silpi, näit.: sööja, vangla, valge, juus [juukse], ratas, piste, kolle, liige [liikme], aste [astme], kümme [kümne], õnnis, peenar, pisut [pisku], kohus [kohtu], kolmas [kolmanda], kuningas, õnetu, pime [pimedal], ase [aseme], kurat [kuradi], tuhat [tuhandel], süda [südame] jne.

Märkus: Viiendasse deklinatsiooni kuuluvad ka need **-ne, -s** sõnad, mille om. tüve lõppsilp **-se** on **kaasrõhuline**, nagu: teos—teose, käis—käise, vaene—vaese, luue—luuse, vaikne—vaikse, eilne—eilse, jännes—jännese, karjane—karjase jne.

36. Viienda deklinatsiooni sõnul on **mitm. osastava lõpp -te**, välja arvatud need **painduvad sõnad**, mille ains. nimetav lõpeb **l, n, r** -ga—viimaseil on mitm. om. lõpuks **-de**, näit.: hammaste, mõtete, aastate, loengute, jumalate, asemete, aga kannelde, akende, tütarde jne.

37. **Mitm. osastava lõpp** on ainult **-id**, mis liitub tüve lõppvokaalile; **-i-tüvelis**is sõnus muutub tüve lõppvokaal **i** lõpu **-id** ees **e-ks**, näit.: vangla+id, kõrge+id, **veski—veske+id**, loengu+id.

38. **i-mitmus** on kõigist viienda deklinatsiooni sõnust võimalik: hambaid—hambaisse, veskeid—veskeisse, loenguid—loenguisse, teoseid—teoseisse, sulaseid—sulaseisse jne.

i-mitmuse kujundamisel liidetakse käändelõpud mitm. os. tüvega (vt. § 33.).

39 **Ains os. lõpp -t** ja **mitm. om. lõpp -te** ∼ **(-de)** liituvad vokaal- või konsonanttüvele.

Konsonanttüvega liituvad lõpud **-t, -te** ∼ **(-de)**:

1. kõigis **-ne, -s (-sè) sõnus, kus -ne, -s ees vokaal**, näit.: vaene—vaest, vaeste; katus—katust, katuste, aga raudne—raudset, raudsete; kuldne—kuldset, kultsete jne.

2. **painduvais sõnus**, mille nimetav lõpeb konsonandiga, näit.: hammas—hammast, hammaste; kannel—kannelt, kannelde jne.

Muil korril liitub **-t, -te** alati **vokaaltüvega**, näit.: mõte—mõtet, mõtete; võti—võtit, võtmete; aasta—aastat, aastate; suhkur—suhkrut, suhkrute; aus—ausat, ausate; pime—pimedat, pimedate jne.

40. **Erandeid:** Sõnul **kohus** [k o h t u], **pisut** [p i s k u], **kümme** [k ü m n e], **süda** [s ü d a m e] on ains. osastav: **kohut, pisut, kümmend** e. kümnet, **südant** ja mitm. osastav: **kohtute, piskute, kümnete, südamete**.

Mõnel **a-tüvelisel painduval** sõnal, mis nimetavas lõpeb **r** või **s**-ga (r-sõnad lühisilbivärtelised), kusjuures **r** ja **s** jäävad püsima ains. omastavas tüve lõppvokaali eel, on **mitm. omastav** alati **v o k a a l t ü v e l i n e** (ains. om. tüvi + te). näit.: vaher—vahtra, vahtrate; aher—ahtra, ahtrate; valvas—valvsa, valvsate jne.

Nende sõnade **ains. osastav** on kas reegliäärane või omastava tüveline, näit.: vahert e. vahtrat, hoolast e. hoolsat, õnnist e. õndsat, valvast e. valvsat jne.

Tähele panna! Sõnul: **kurat** [k u r a d i], **tuhat** [t u h a n d e], **paras** [p a r a j a], **kolmas** [k o l m a n d a], **neljas** [n e l j a n d a] jne., **juus** [j u u k s e], **vennas** [v e n n a k s e] ains. os. ja mitm. om. on: kuradit—kuradite, tuhat—tuhandete, parast e. parajat—paraste e. parajate, kolmandat, neljandat jne. — kolmandate, neljandate jne., juust—juuste, vennast — vennaste jne.

Märkus: Kui **-ks, -sk** ühenditele järgneb **t**, siis langeb **k** välja, näit.: juus—juukse, juust, juuste; vennas—vennakse, vennast, vennaste (vrđl. ukse—ukse, ust, uste; jooksma—joosta jne.), aga peksma—peksta e. peksta, maksa—maksa e. maksta.

III. Konju

41. Pöö

1. Isikuline tegumoo

a) Pöördelis

1. Kind

		Olevik (ja tulevik).		Lihtminevik.	
Ains.	1. p.	vali n	}	vali si n	}
	2. "	vali d		vali si d	
	3. "	vali b		vali s	
Mitm.	1. "	vali me	}	vali si me	}
	2. "	vali te		vali si te	
	3. "	vali va d		vali si d	

2. Tingi

		Olevik (ja tulevik).	
Ains.	1. p.	vali ksi n	}
	2. "	vali ks d	
	3. "	vali ks	
Mitm.	1. "	vali ksi me	}
	2. "	vali ks ite	
	3. "	vali ks id	

3. Käsk

		Olevik (ja tulevik).	
Ains.	1. p.	—	—
	2. "	vali	ära vali
	3. "	vali gu	är gu vali gu
Mitm.	1. "	vali gem	är gem vali gem
	2. "	vali ge	är ge vali ge
	3. "	vali gu	är gu vali gu

gatsioonid.

ramine.

jaatav ja eitav kõne).

nuuted.

kõneviis.

Täisminevik.

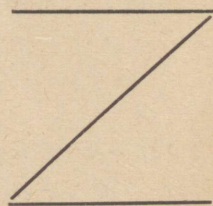
Enneminevik.

olen valinud	}	ei ole valinud	olin valinud	}	ei olnud valinud
oled "			olid "		
on "			oli "		
oleme "			olime "		
olete "			olite "		
on "			olid "		

kõneviis.

Täisminevik.

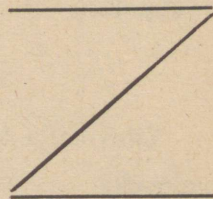
oleksin valinud	}	ei oleks valinud
oleksid "		
oleks "		
oleksime "		
oleksite "		
oleksid "		

kõneviis.

Täisminevik.

olgu valinud — ärgu olgu valinud]

4. Kaudn

Olevik (ja tulevik).

Lihtminevik.

Ains.	1. p.	}	vali vat — ei vali vat	[vali nud — ei vali nud
	2. "			
	3. "			
Mitm.	1. "	}		
	2. "			
	3. "			

b) **Käändel**

1. Tegevusnimed.

a) ma — tegevusnimi
vali|ma — mitte vali|ma

b) da — tegevusnimi
vali|da — mitte vali|da

Seesütlev vali|ma|s
Seestütlev vali|ma|st
Ilmaütlev vali|ma|ta

Seesütlev vali|des

II. Umbisikuline tegumoo

a) **Pöördel**

1. Kind

Olevik (ja tulevik).

Lihtminevik.

vali|ta|kse — ei vali|ta

valit|ti — ei valit|ud

2. Tingi

Olevik (ja tulevik).

vali|ta|ks — ei vali|ta|ks

Z

õneviis.

Täisminevik.

Enneminevik.

olevat valinud — ei olevat valinud [olnud valinud — ei olnud valinud]

ed muuted.

2. Kesksõnad.

3. Teonimisõnad.

a) Oleviku kesksõna
vali|v — mitte vali|v

a) Tegijanimi.
vali|ja — mitte vali|ja

b) Mineviku kesksõna.
vali|nud — mitte vali|nud

b) Teonimi.
vali|mine — mitte vali|mine

saatav ja eitav kõne).

ed muuted.

õneviis.

Täisminevik.

Enneminevik.

olevalitused — ei olevalitused

oli valitud — ei olnud valitud

õneviis.

Täisminevik.

oleks valitud — ei oleks valitud

Z

Olevik (ja tulevik).
valiljalgu — ärjgu valiljalgu

Olevik (ja tulevik).
valiljalvat — ei valiljalvat

3. Käsk

Z

4. Kaud

Lihtminevik.
[valitud — ei valitud]

b) Käände

1. Tegevusnimed.

a) ma — tegevusnimi
valiljalma — mitte valiljalma

b) da — tegevusnimi

Z

õneviis.

Täisminevik.

olgu valitud — ärgu olgu valitud]

Z

õneviis.

Täisminevik.

olevat valitud — ei olevat valitud

Enneminevik.

[olnud valitud — ei olnud valitud]

ed muuted.

2. Kesksõnad.

a) Oleviku kesksõna.
vali|t|a|v — mitte vali|t|a|v

b) Mineviku kesksõna
vali|t|ud — mitte vali|t|ud

3. Teonimisõnad.

Z

42. **Seletus** : Kindla, tingiva jne. kõneviisi **täismineviku** kujundamisel võetakse pöörd sõna **olema** isikulise te g u m o e v a s t a v a k õ n e v i i s i o l e v i k j a l i i d e t a k s e s e l l e g a m i n e v i k u k e s k s õ n a (valinud, valitud).

Näit.: Isik. tegumood   Umbisik. tegumood.
olen valinud jne.   on valitud
oleksin valinud jne.   oleks valitud
olgu valinud   olgu valitud
olevat valinud   olevat valitud

43. Kindla jne. kõneviisi **ennemineviku** kujundamisel võetakse pöörd sõna **olema** isikulise te g u m o e v a s t a v a k õ n e v i i s i l i h t m i n e v i k j a l i i d e t a k s e s e l l e g a m i n e v i k u k e s k s õ n a (valinud, valitud).

Näit.: Isik. tegumood.   Umbisik. tegumood.
olin valinud jne.   oli valitud
olnud valinud   olnud valitud

Tähele panna! Umbisikulises tegumoes esineb ainult ainsuse kolmas pööre (on valitud, oleks valitud, olgu valitud, oli valitud)

44. **Eitav kõne** kujundatakse eitussõnade **ei, ära, mitte** abil.

Ei ja ära tarvitatakse pöördeliste vormide eituse kujundamisel (kindlas, tingivas ja kaudes kõneviisis ei, ning käskivas kõneviisis ära).

Käändeliste vormide eitusel tarvitatakse eitussõna **mitte** (mitte valima, mitte valija jne.).

45. Oleviku eitusel kaovad ei järelt pöördelõpud (ja oleviku tunnus), kuna kõneviisi tunnused (nagu nad esinevad ains. 3. pöördes) püsima jäävad, näit.: vali|n — ei vali; vali|b—ei vali, vali|va|d—ei vali; vali|ta|kse—ei vali|ta; vali|ksi|n, vali|ksi|d, vali|ks jne. — ei vali|ks; vali|ta|ks — ei vali|ta|ks; vali|vat—ei vali|vat jne.

Lihtmineviku eitus sünnib ei + mineviku kesksõna abil, näit.: valisin, valisid jne. — ei valinud; valiti—ei valitud jne.

Täismineviku eitus kujundatakse pöörd sõna **olema** vastava kõneviisi eitava oleviku + (NB on —ei ole) + mineviku kesksõna abil, näit.: olen valinud, oled valinud, on valinud jne.—ei ole valinud; oleksin valinud, oleksid valinud, oleks valinud jne. — ei oleks valinud; olevat valinud—ei olevat valinud; on valitud — ei ole

valitud; oleks valitud—ei oleks valitud, olevat valitud — ei olevat valitud jne.

Enneminevik u eitus kujundatakse ei olnud + minevik u kesksõn a a b i l, näit.: olin valinud jne.— ei olnud valinud, oli valitud—ei olnud valitud.

46. K ä s k i v a k õ n e v i i s i eitamiseks tarvitatakse eitussõna ä r a, mis on pööratav ja mille järel pöördsõna ei kaota oma lõppe, näit.: ära vali, är|gu vali|gu, är|gem vali|gem, är|ge vali|ge, är|gu vali|gu jne.

47. Eitussõna mitte tarvitatakse vahel ka pöördeliste vormide eituse kõvendamisel, näit.: ei tea — ei tea mitte, mitte ei tea; är|gu palu|gu—är|gu palu|gu mitte, mitte är|gu palu|gu jne.

48. Pöördsõna põhimuuted.

I. Isikulise tegumoe ma — tegevusnimi (õppima, hakkama) on põhimuuteks: 1. m a — t e g e v u s n i m e m u i l e k ä ä n d e i l e (õppimas, hakkamas jne.), 2. o l e v i k u k e s k s õ n a l e (õppiv, hakkav), 3. t e g i j a - j a t e o n i m e l e (õppi|ja, õppimine, hakkaja, hakkamine) ja 4. k a u d s e k õ n e v i i s i o l e v i k u l e (õppivat, hakkavat).

Märkus I: Kõigis ühesilbiseiks lühenenud esmasilbivälte l i s i s e - t ü v e d e s o n t e g i j a n i m e s t ü v e l õ p p v o k ä a l e m u u t u n u d i - k s, näit.: tulema—tulija, surema—surija, nägema—nägija jne.

Märkus II: Ühesilbiseiks lühenenud tüvedes, kus m a — t e g e v u s n i m e l õ p u - m a e e s s e i s a b k o n s o n a n t (laulma, kuulma, tapma, lõpma jne.) on o l e v i k u k e s k s õ n a s v e e l e, näit.: laulev, kuulev, tappev, lõppev jne., mis kesksõna muis käändeis (pääle ains. nimetava) jällegi kaob (laulva, kuulva; laulvat, kuulvat jne.).

II. Isikulise tegumoe kindla kõneviisi oleviku 1-ne pööre (õpin, hakkam) on põhimuuteks: 1. s a m a k õ n e v i i s i o l e v i k u l e (õpib, hakkab; õpime, hakkame jne.), 2. t i n g i v a k õ n e v i i s i o l e v i k u l e (õpiksin, hakkaksin jne.) ja 3. k ä s k i v a k õ n e v i i s i a i n s u s e 2 - l e p ö ö r d e l e (õpi, hakka).

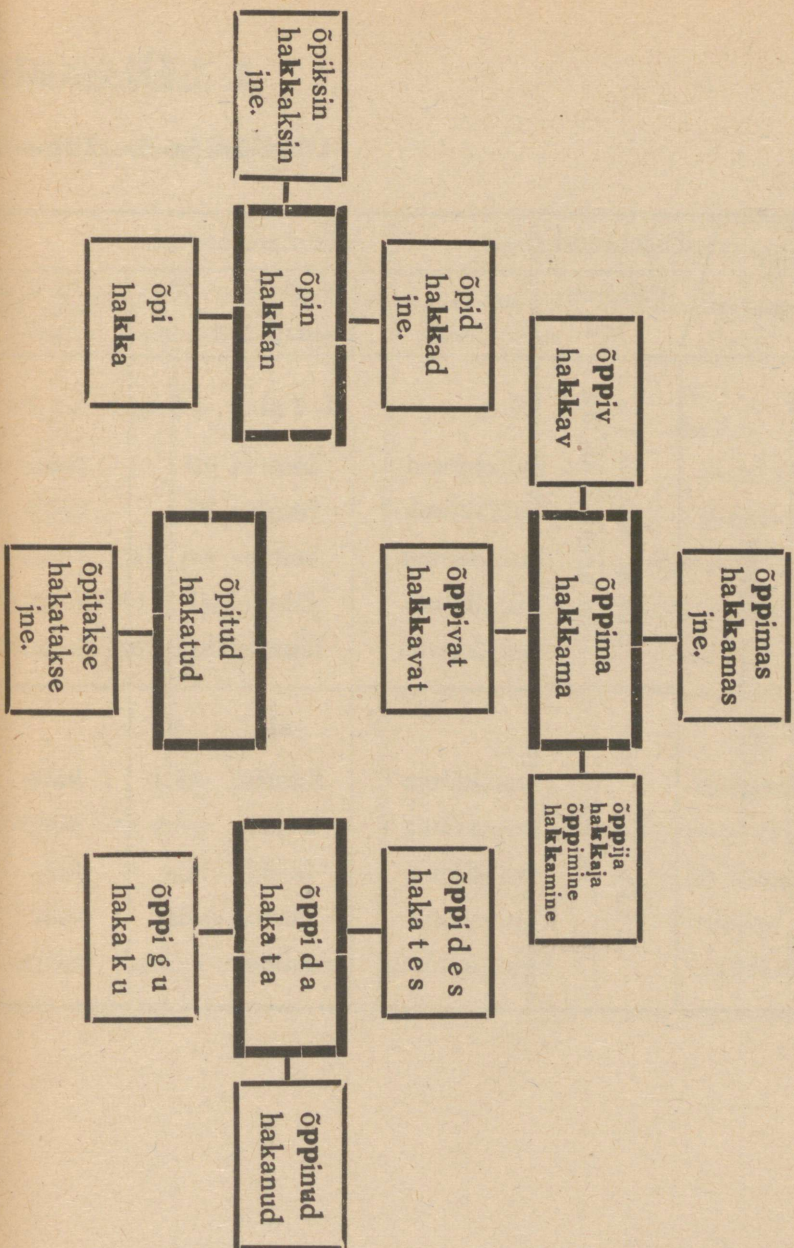
III. Isikulise tegumoe da-tegevusnimi (õppida, hakata) on põhimuuteks: 1. s a m a t e g e v u s n i m e s e e s t ü t l e v a l e (õppides, hakates), 2. m i n e v i k u k e s k s õ n a l e (õppinud, hakanud) ja 3. k ä s k i v a l e k õ n e v i i -

sile, välja arvatud ains. 2-ne pööre (õppigu, hakaku; õppigem, hakakem jne.).

IV. Umbisikulise tegumoe mineviku kesksõna (õpitud, hakatud) on põhimuuteks kogu umbisikulisele tegumoele (õpitakse, hakatakse; õpiti, hakati; õpitavat hakatavat; õpitav, hakatav jne.).

Märkus: On olemas pöörd sõnu, mille kõiki muuteid ei ole võimalik põhimuutest tuletada. Seepärast on pööramiskavus esitatud veel pääle põhimuudete need muuted, mis mõne sõnarühma põhimuuteist tuletatavad ei ole.

Põhipöõrete skeem.

I. Ühesilbilised

Oleviku ja da- tegevus

Liigi tundemärgid	Tegumood	Isikuline tegumood		
	Päämuutet	ma- tegevus nimi	kindla kõnev. lihtmineviku ains. 1. ja 3 pööre	kindla kõnev. oleviku ains. 1. pööre
ma- tegevusnime tüvi ühesilbiline pikavokaali või diftongiga lõppev.	pik vokaal, välja arvatud ii, üü	jooma lööma saama jäama keema	-i- (-si-), -i (-s) jõin, jõi lõin, lõi sain, sai jäin, jäi keesin, kees	joon lõön saan jään keen
	diftong või ii, üü	käima võima täima viima müüma	-si-, -s käisin, käis võisin, võis täisin, täis viisin, viis müüsin, müüs	käin võin täin viin müün

sed tüved.

nime tüvi ühesilbiline.

		Umbisikuline tegumood	
da- tegevus- nimi	mineviku kesksõna	mineviku kesksõna	kindla kõnev. olevik
-a ∼ -da		-dud	-a } + kse -da }
juua	joonud	joodud	juuakse
lüüa	löönud	löödud	lüüakse
saada ∼ (saia)	saanud	saadud	saadakse ∼ (saiakse)
jääda ∼ (jäia)	jäänud	jäädud	jäädakse ∼ (jäiakse)
keeda ∼ (kiia)	keenud	keedud	keedakse ∼ (kiiakse)
käia	käinud	käidud	käiakse
võia ∼ võida	võinud	võidud	võiakse ∼ võidakse
täida	täinud	täidud	täidakse
viia	viinud	viidud	viiakse
müüa	müünud	müüdud	müüakse

50. **Esimesse konjugatsiooni kuuluvad sõnad**, mille ma-tegevusnime tüvi lõpeb **pika vokaali** või **diftongiga**, näit : saal|ma, keel|ma ; nail|ma, kael|ma jne.

51. **Umbisikulise tegumoe mineviku kesksõna** lõpp on **-dud**, mis liitub tüvele (joo|ma—joo|n, joo|dud ; käi|ma—käi|n, käi|dud jne.).

52. **da-tegevusnime** tunnus on **-a** ∞ **-da** (võrdle umbisikulise tegumoe kindla kõneviisi olevikuga). Tunnus **-da** liitub tüvele (saama—saada, määma—määda, kaema—kaeda jne.).

Kui aga da- tegevusnime tunnuses d-ollus on kadunud (**da**>**a**), siis on tüves esinevad keskkõrged vokaalid (vt. § 1) **oo**, **öö**, **ee** muutunud kõrgeiks **uu**, **üü**, **ii** (jooma—juua, sööma—süüa, keema—kiia) ja lihtminevikus **oi**, **õi** saanud **õi** -ks (jooma—jõi, sööma—sõi).

53. **Lihtminevik** on **-i-** või **-si-** tunnuseline (saama—sain, viima—viisin).

Kui ma-tegevusnime tüves esineb **i**, **ü** või **e**, siis on lihtminevik—**si-**tunnuseline (viima—viisin, käima—käisin, müüma—müüsin, keema—keesin), muil korral alati **i-**line (sööma—sõin jne.). Erandeid: pooma—poosin, määma—määsin.

55. **Teise konjugatsiooni kuuluvad** p a i n d u m a t a kahe- ja enamsilbised tüved (oleviku ja da-tegevusnime tüvi samal silbivältel).

NB. da- tegevusnime tüvi lõpeb vokaaliga (palu|da, sibli|da, kirjuta|da jne.).

Näiteid: magama, sõdima, **munema, põlema**, kaotama, julgema, jälgima, joobuma, armastama, halvenema, kõrvalduma, kõverduma jne.

Märkus: Teise konjugatsiooni sõnul on isikulise tegumoe lihtmineviku tunnus **-si-** ja da-tegevusnimel **-da**; umbisikulise tegumoe mineviku kesksõnal **-tud** ja kindla kõneviisi olevikul **-ta+kse**.

Ex bibl. univ. Dorp.

57. **Erandeid:** Sõnast **ajama** on umbisikulise tegumoe vormid: a e t u d, a e t a k s e jne. (vrdl. < ajetakse).

54. II. Paindumata kahe- ja

Oleviku tüvi =

Liigi tundemärgid	Tegumood Päämuu- ted	Isikuline tegumood		
		ma- tege- vusnimi	kindla kõnev. lihtmine- viku ains. 1. ja 3. pööre	kindla kõnev. oleviku ains. 1. pööre
da- tegevusnime tüvi v o k a a l i g a lõppév.			-si-, -s	
		paluma	palusin, palus	palun
		lubama	lubasin, lubas	luban
		põlema	põlesin, põles	põlen
		harima	harisin, haris	harin
		siblima	siblisin, siblis	siblin
		kõrbema	kõrbesin, kõrbes	kõrben
		murduma	murdusin, murdus	murdun
		eeldama	eeldasin, eeldas	eeldan
		kirjutama	kirjutasin, kirjutas	kirjutan
		häälitsema	häälitseisin, häälitseis	häälitsein
		avalduma	avaldusin, avaldus	avaldun

mitmesilbised tüved.

da- tegevusnime tüvi.

		Umbisikuline tegumood	
da- tegevusnime	mineviku kesksõna	mineviku kesk- sõna	kindla kõneviisi olevik
-da		-tud	-ta+kse
paluda	palunud	palutud	palutakse
lubada	lubanud	lubatud	lubatakse
põleda	põlenud	põletud	põletakse
harida	harinud	haritud	haritakse
sibliga	siblinud	siblitud	siblitakse
kõrbedada	kõrbenud	kõrbetud	kõrbetakse
murduda	murduanud	murdutud	murduatakse
eeldada	eeldanud	eeldatud	eeldatakse
kirjutada	kirjutanud	kirjutatud	kirjutatakse
häälitseada	häälitseanud	häälitsetud	häälitsetakse
avalduda	avaldunud	avaldutud	avaldutakse

58. III. Painuvad kahesilbised tüved,

Oleviku tüvi nõrgas, -da-tege-

Liigi tunde- märgid	Tegumood Päämuu- ted	Isikuline tegumood		
		ma- tege- vusnimi	kindla kõnev. lihtmine- viku ains. 1. ja 3. pööre	kindla kõnev. oleviku ains. 1. pööre
u, i tüved	t. a.	-si-, -s	n. a.	
	siduma	sidusin, sidus	seon	
	saagima	saagisin, saagis	saen	
	kaaluma	kaalusin, kaalus	kaalun	
	õppima	õppisin, õppis	õpin	
	pakkuma	pakkusin, pakkus	pakun	
	rääkima	rääkisin, rääkis	räägin	
	välkuma	välkusin, välkus	välgun	
sündima	sündisin, sündis	sünnin		
nõiduma	nõidusin, nõidus	nõiun		
a, e tüved	sadama	sadasin, sadas	sajan	
	pagema	pagesin, pages	paen	
	pidama	pidasin, pidas	pean	
	lugema	lugesin, luges	loen	
	kasvama	kasvasin, kasvas	kasvan	

mille olewik on nõrgas astmes.

vusnime tüvi tugevas astmes.

		Umbisikuline tegumood	
da- tege- vusnimi	mineviku kesksõna	mineviku kesk- sõna	kindla kõnev. olevik
t. a. -da		n. a. -tud	-ta+kse
siduda	sidunud	seotud	seotakse
saagida	saaginud	saetud	saetakse
kaaluda	kaalunud	kaalutud	kaalutakse
õppida	õppinud	õpitud	õpitakse
pakkuda	pakkunud	pakutud	pakutakse
rääkida	rääkinud	räägitud	räägitakse
välkuda	välkunud	välgutud	välgutakse
sündida	sündinud	sünnitud	sünnitakse
nõiduda	nõidunud	nõiutud	nõiutakse
sadada	sadanud	sajatud	sajatakse
pageda	pagenud	paetud	paetakse
pidada	pidanud	peetud	peetakse
lugeda	lugenud	loetud	loetakse
kasvada	kasvanud	kasvatud	kasvatakse

62. IV. Ühesilbiseiks lühenenud tüved silp -le

Liigi tunde- märgid	Tegumood Päämuu- ted	Isikuline tegumood			
		ma- tege- vusnimi	kindla kõnev. lihtmineviku ainsuse 1. ja 3. pööre		kindla kõnev. olev. ains. 1. p.
Ühesilbiseiks lühenenud tüved (da- tegevusnime tüvi ühesilbise).	p a i n d u v a d	t, a. saatma tapma hoidma	-si-, saatsin, tapsin, hoidsin,	-is saatis tappis hoidis	n. a. saadan tapan hoian
	s- t- k- tüved	seisma laskma	seisin, lasksin,	seisis laskis	seisan lasen
	l-, n-, r- tüved	keelma käänma veerma	keelsin, käänsin, veersin,	keelis käänis veeris	keelan käänan veeren
	p a i n d u m a t a l ü h i - s i l b i v e - tüved	tulema panema surema pesema	-i-, tulin, panin, surin, pesin,	-i tuli pani suri pesi	tulen panen suren pesen
	p a i n d u m a t a - e l e	esitëlema esitlema loetëlema loetlema	-i e. si, esitëlin e. esitlesin loetëlin e. loetlesin	-i e. -s esitëli e. esitles loetëli e. loetles	esitëlen e. esitlen loetëlen e. loetlen

**a paindumata ële—sõnad, kus
on rõhutu.**

		Umbisikuline tegumood	
da- tege- vusnimi	mineviku kesksõna	mineviku kesksõna	kindla kõneviisi olevik
t. a. -a saata tappa hoida -ta seista lasta -da keelda käända veerda	saatnud tapnud hoidnud seisnud lasknud keelnud käännud veernud	n. a. -tud saadetud tapetud hoitud seistud lastud -dud keeldud käändud veerdud	-ta+kse saadetakse tapetakse hoitakse seistakse lastakse -da+kse keeldakse käändakse veerdakse
-a tulla panna surra -ta pesta	tulnud pannud surnud pesnud	-dud tuldud pandud surdud -tud pestud	-a+kse tullakse pannakse surrakse -ta+kse pestakse
-a esitella loetella	esitelnud loetelnud	-dud esiteldud loeteldud	-a+kse esitellakse loetellakse

59. Kolmandasse konjugatsiooni kuuluvad painduvad kahesilbised tüved, mille olevik on nõrgas astmes (da- ja ma-tegevusnimed tugevas astmes; ma-tegevusnime lõpu -ma ees vokaal), näit.: kaduma, liguma, torkima, tõrkuma; sadama, sugema, kasvama jne.

60. Kolmanda konjugatsiooni sõnade põhimuuteist on ma- ja da- tegevusnimitugevas, aga kindla kõneviisi oleviku 1. pööre ja umbisikulise tegumoe mineviku kesksõna nõrgas astmes.

Märkus: Lõpud ja tunnused on samad, mis teises konjugatsiooniski (vt. § 55. Märkus).

61. **Erandeid:** Sõnal **nägima** on umbisikuline tegumood. näitud, näitakse; sõnul **käskima, kiskuma, uskuma** on umbisikuline tegumood: kästud, kästakse; kistud, kistakse; usutud e. ustud, usutakse e. ustakse.

Mõnes a-tüvelises sõnas (**pidama, vedama, pügama**) on umbisikulise tegumoe tunnuse t[a] ees a muutunud e-ks (peetud, peetakse; veetud, veetakse; pöetud, pöetakse).

63. Neljandasse konjugatsiooni kuuluvad : 1. ühesilbiseiks lühened tüved (da-tegevusnime tüvi ühesilbine; painduvail tüvedel ka ma-tegevusnimes ühesilbine konsonanttüvi), näit.: a) petma; lõpma; andma, murdma; kaitsma; mõskma; kuulma, kääntma, pöörtma; b) tulema, panema, purema, pesema jne.

ja 2. paindumata -èlesõnad, kus silp **le** on rõhutu, nagu esit[è]lema jne.

Märkus : Paindumata ühesilbiseiks lühened tüvede ma-tegevusnime tüvi lõpeb **-e-ga**; sisekonsonandiks harilikult **l, n, r, s** (tulema, panema, purema, pesema).

64. Paindumata -[e]le sõnus on silp **-le** ainult siis kaasrõhuline, kui tüvi on kolmesilbine esma-silbivärteline või kahesilbine ülipika-silbivärteline ja silbi **-le** ees on vokaal püsinud (rabelèma, aelèma); muil korral on paindumata **-[e]le** sõnus silp **-le** alati **rõhutu** (loetlema e. loetèma [loetèlla], aga aelèma [aelda]; taotlema e. taotèma [taotèlla], kõnelèma [kõnelda]; esitlema e. esitèma [esitèlla], vedelèma [vedelda] jne.

Märkus : Nende sõnade vokaaltüvi, kus silp **-le** on rõhutu, oli varem neljasilbine, mis hiljem sisekao ja kokkutõmbe tõttu lühenes (võrdle: loetlema < lugetèma, imestlema < imestèma).

65. Painduvais ühesilbiseiks lühened tüvedes on **da-tegevusnime lõpp a** (lait[a], tapp[a], hoid[a]), muis sama rühma sõnus on helilise konsonandi (**l, n, r**) järel—**da** ja helitu (**s**) järel—**ta** (kuulda, kääntda, keerda, tõusta, pusta jne.).

t-, p-, d-tüvedes on umbisikulise tegumoe tunnuse eel **tüve lõppvokaal a** muutunud **e-ks** (saadetakse, mõistetakse, saadetud, mõistetud jne.), muis sama rühma sõnus on tüve lõppvokaal kadunud (hoitud, seistud, kastud, keeldud jne.).

Umbisikulise tegumoe tunnus on **l-, n-, r-tüvedes d[a]**, muis sama rühma sõnus **t[a]** (lauldud, lauldakse; kääntud, kääntakse; pöördud, pöördakse; aga kästud, kästakse; tuntud, tuntakse; murtud, murtakse; hoitud, hoitakse; saadetud, saadetakse jne.

Lihtminevik on aga kõigil selle rühma sõnul **-si-** tunnuseeline (saatsin, hoidsin, seisisin, lasksin, laulsin), kusjuures **ains. 3. pöördes** esineb lühened tüvi **s[i]** tunnuse ees veel **i-** tunnus (saatis, hoidis, seisis, laskis, laulis jne.).

69. V. Painuvad kahesilbised tüved, mille -elè sõnad kus silp

Painduvais sõnus olevik tugeva

Liigi tunde- märgid	Tegumood Päämuu- tõd	Isikuline tegumood		
		ma- tege- vusnimi	kindla kõnev. lihtmineviku ains. 1. ja 3. pööre	kindla kõnev. oleviku ains. 1. pööre
P a i n d u v a d a, e tüved (ma-tegevusnime tüvi kahesilbise ülipikal silbiväljel).	t. a.			t. a.
	hakkama	hakkasin, hakkas	hakkan	
	hüppama	hüppasin, hüppas	hüppan	
	tõmbama	tõmbasin, tõmbas	tõmban	
	lendama	lendasin, lendas	lendan	
	võitlema	võitlesin, võitles	võitlen	
suudlema	suudlesin, suudles	suudlen		
P a i n d u m a t a -elè sõnad, kus silp -lè k a a s r õ h u - l i n e.	aelëma	aelësin, aelès	aelèn	
	kõnelëma	kõnelësin, kõnelès	kõnelèn	
	rabelëma	rabelësin, rabelès	rabelèn	

levik on tugevas astmes ja paindumata lè on kaasrõhuline.

da- tegevusnimi nõrgas astmes.

		Umbisikuline tegumood	
da- tege- vusnimi	mineviku kesksõna	mineviku kesksõna	kindla kõnev. olevik
n. a. -ta		n. a. -tud	-ta + kse
hakata	hakanud	hakatud	hakatakse
hüpata	hüpanud	hüpatud	hüpatakse
tõmmata	tõmmanud	tõmmatud	tõmmatakse
lennata	lennanud	lennatud	lennatakse
-da		-dud	-da + kse
võidelda	võidelnud	võideldud	võideldakse
suudelda	suudelnud	suudeldud	suudeldakse
aelda	aelnud	aeldud	aeldakse
kõnelda	kõnelnud	kõneldud	kõneldakse
rabelda	rabelnud	rabeldud	rabeldakse

Märkus: **s-tüvedes** on pääle ains. 3. pöörde, -si- tunnus ühte sulanud tüves esineva s- ga (seisan—seisin, aga seisis.).

66. **Paindumata ühesilbiseiks lühenenud tüvedes** on **da-tegevusnime** lõpp **a** (tulla, panna, surra) või **-ta** (pesta—sisekonsonandiks helitu s).

Umbisikulise tegumoe tunnus on helilise konsonandi järel **d[a]∞a** (tuldud, tullakse; pandud, pannakse; surdud, surrakse) ja helitu konsonandi järel **t[a]** (pestud, pestakse).

Lihtminevik on alati **i-tunnuseline** (panin, pesin, suri jne.).

67. **Paindumata [-é]le sõnad**, kus silp **-le** on rõhutu, pöörduvad **tulema** tüübi eeskujul, kusjuures **lihtminevik** võib olla ka **-si-** tunnuseline (esitelin e. esitlesin, esiteli e. esitles jne.).

68. **Erandeid:** Pöördsõnal **pidama** [hoidma], on lihtminevik pidasin, umbisik tegumood peetud, peetakse, aga sõnal **pidama** [kohustatud olema] on lihtminevik erandlikult pidin, pidi ja umbisik. tegum. peatud, peatakse.

Sõnul **jätma, katma, kütma, matma, võtma** on umbisik. tegumoe tunnuse **t[a]** eel tüves esinev **t** kadunud jätud (<jätetud), jätakse (<jätetakse); kaetud, kaetakse; köetud, köetakse; maetud, maetakse; võetud, võetakse.

Sõnast **olema** on isik. tegumoe kindla kõneviisi oleviku pöörded: olen, oled, **on**, oleme, olete, **on**.

Sõnal **minema** on osa vorme teisetüvelisest pöördsõnast: minema, läksin, läks, lähen, minna, läinud, mindud, minnakse.

Sõnad **nägema, tegema** pöörduvad järgmiselt: nägema—tegema, nägin—tegin, nägi—tegi, näen—teen, näha—teha, näinud—teinud, nähtud—tehtud, nähakse—tehakse, (nägi ja—tegi ja) jne.

Tähele panna! Painduvad ühesilbiseiks lühenenud **-ks-** ja **-ps-tüved** (vt. s-tüved), võivad pöörduda samuti kui **t, p** tüved, näit.: maksma—maksa (e. maksta), maksetud (e. makstud), maksetakse (e. makstakse); lüpsma—lüpsa (e. lüpsa), lüpsatud (e. lüpsatud), lüpsetakse (e. lüpsatakse).

70 **Viiendasse konjugatsiooni kuuluvad**: 1. painduvad kahesilbised tüved, mille olevik on tugevas ja da-tegevusnimi nõrgas astmes (ma-tegevusnime tüvi ülipikal silbivältel), näit.: lükkama, vaatama, riidlema, võitlema jne.

ja 2. paindumata **-elè** sõnad, kus silp **lè** on kaasrõhuline, näit.: aelèma, tõrelèma, sõnelèma, ihalèma, vedelèma jne.

71 Viienda konjugatsiooni painduvail sõnul on ma-tegevusnimes ja olevikus tugev, aga da-tegevusnimes ja umbisikulises tegumoes nõrkaste.

72 Viienda konjugatsiooni sõnul on da-tegevusnimelõpp **-ta**, välja arvatud **painduvad ja paindumata -elè-~lè- tüved**—siin l järel alati **-da**, näit.: hakkama—hakata, aga õmblema—õmmelda, purelema—purelda.

Umbisikulise tegumoe tunnus on t[a] või d[a]; viimane esineb ainult painduvais ja paindumata **elè~le** sõnus; näit.: hakatud—hakatakse; õmmeldud—õmmeldakse, pureldud—pureldakse.

Lihtminevik on alati **-si-** tunnuseline (kuldasin—kaldas, suudlesin—suudles).

73. **Erandeid**: Sõnul **mõtlemä, ütlemä** on da-tegevusnimi mõtelda e. mõelda, ütelda e. öelda; umbisikuline tegumood: mõteldud e. mõeldud, mõteldakse e. mõeldakse; üteldud e. öeldud, üteldakse e. öeldakse.

74. **Tähele panna!** Deklinatsioonide ja konjugatsioonide vahel on muidu täielik ühtlus, ainult III ja V konjugatsioonis ei esine paindumata tüvesid (V konjugatsioonis on paindumata sõnust ainult **-elè** sõnad, kus silp **-lè** kaasrõhuline). Kõik paindumata kahe- ja enamsilbiliste tüvedega pöörd sõnad on paigutatud ühte (II) konjugatsiooni, et saavutada seejä enam ühtlust üksikuisse konjugatsioonidesse kuuluvate sõnaliikide vahel.

Märkus I: Käändsõnust **-ne, -s** sõnad jagunevad kahte deklinatsiooni (IV või V) samuti kui pöörd sõnust paindumata **-ele** sõnad kahte konjugatsiooni (IV või V), kusjuures oluliseks vahetegi jaoks on tüve viimase silbi (**-se, -le**) rõhuolud (vt. § 4).

Märkus II : IV deklinatsioonis, kui ka konjugatsioonis on painduvate ühesilbiseiks lühenenud tüvede kõrval veel väike rühm paindumata ühesilbiseiks lühenenuid tüvesid. Võrdle : tuli—tule, tuld ja tulema—tulen, tulla ; uni—une, und ja panema—panen, panna ; meri—mere, merd ja surema—suren, surra jne.

IV. Lisa.

75. Viisiütlev. Viisiütlevat võime kujundada mõnest I, III, IV käändkonna sõnast, kui võtame i-mitmuse -sse-lõpulise sisseütleva ja heidame kõrvale lõpu -sse (suisse—sui, silmisse—silmi, äärisse—ääri jne.); kuna V käändkonna sõnade viisiütlev on alati i-lõpuline-i-mitmuse -sse-lõpulise sisseütleva tüve lõppdiftongi asemel esineb ainult i (lehvi-vaisse—lehvivi, tuliseisse—tulisi, hõõguvaisse—hõõguvi jne.).

Näiteid viisiütlevast : (palja) päi, (ava) sui, piki silmi, lahtisi kõrvu, üksi sõnu, eesti keeli, ääri-veeri, lehvivi hõlmu, värisevi käsi, tulisi keeli, hõõguvi sõnu jne.

76. Liitsõnade deklimeerimine. Liitsõnus deklimeerub harilikult ainult viimane osa (merineitsit jne.); kui aga liitsõna esiosa lõpeb -ne-ga, siis käänduvad mõlemad osad korraga (vaenelaps, vaestlast jne.)

77. Võõrsõnade deklimeerimine. Võõrsõnad kuuluvad vastavasse deklinatsioonidesse samade tunnuste põhjal nagu muudki sõnad, kusjuures mõõduandvad on silpide arv ja ise-loom alates päärõhulisest või sellele järgnevast kaasrõhulisest silbist, viimane kaasa arvatud.

Näiteid : I deklinatsiooni kuuluvad : idéé, büroó ; papa-gói, partéi, kompaníi, menüü jne. (vrdl. máa, kói jne.).

II dekl. kuuluvad : madónna, panoraáama, reseéda, vioóla, madjoolá, draáama jne. (vrdl. piigá jne.).

III dekl. kuuluvad : 1. gümnaasium, ohvitsèr, materjal, seminär, insenèr, komisjõn, samojèd jne (vrdl. (mater)jal—(mater)jali, (mater)jali ja páli—páli, páli jne. (vt. § 16). 2. kultuur, télegraaf, rakétt, bankétt, skandáal, tsivilisatsioon, ekstáas, kapriis, atribuut jne. (vrdl. atribuut—atribuudi, atribuuti ja nuut—nuudi, nuuti jne. i- tüvelised vt. § 16).

IV dekl. kuuluvad : hispaanlane, ómnibüs jne. (vrdl. ómnibüs—omnibüse ja pahandüs—pahanduse jne vt. § 27).

V. dekl. kuuluvad : elékter—eléktiri, artikkel—artikli, karáker—karáktri, naiivne—naiivse, térmomeèter—térmomeetri; téhnik—téhniku, flekmáatik—flekmaatiku, heeros—heerosè jne. (vrdl. artikkel—artikli ja sirkel—sirkli; téhnik—téhniku ja tähik—tähiku jne.).

Märkus : Erandlikult deklioneeruvad II deklinatsiooni sõnade eeskujul kahesilbised lühi-silbivärtelised paändumata sõnad (tüved), näit. : koma, krabi, poni jne.

78. Pärinimede deklimeerimine.

Eesti pärinimed deklimeeruvad samuti kui vastavakujulised üldnimed, näit. : Nõo—Nõo, Nõod (I dekl.); Leena—Leena, Leenat (II dekl.); Munamägi—Munamäe, Munamäge (III dekl.); Tartu—Tartu, Tartut; Kibe—Kibeda, Kibedat; Viljandi—Viljandi, Viljandit (V dekl.), aga Jüri—Jüri, Jürit; Võru—Võru, Võrut jne.

Ainult kahesilbised lühi-silbivärtelised paändumata pärinimed lõpevad ains. osastavas t: ga (vrdl. § 24 ja § 77. Märkus).

79. Võõrkeelsed pärinimed deklimeeruvad samuti kui teisedki võõrsõnad (vt. § 77), välja arvatud perekonnanimed, mille nimetaviline kuju jäetakse alati muutmata, näit. : Kant—Kant'i jne.

Märkus: Kui nimi hääldamisel lõpeb vokaaliga, siis liituvad käändelõpud otse nimetavale (Diderot [loe: didroo] —Diderot', Diderot'd, Diderot'le jne.).

Kui aga nimi hääldamisel lõpeb konsonandiga, siis on deklioneerimisel tüve lõppvokaaliks **i**, näit.: Byron—Byron'i, Byron'it jne.

Erandi sünnitavad kahe- ja enamsilbised -s-ga lõppevad nimed, kui selle -s ees on lühike vokaal; nende perekonnanimede tüve lõppvokaaliks on **e**, näit.: Kyros—Kyros'e, Tacitus—Tacitus'e jne.

80. Perekonnanimede deklioneerimisel tuleb kõigis käändeis pääle nimetava eraldada apostroofiga tüve nimetavaline osa, kui selle tähttähe line kuju on püsinud, näit.: Silla—Silla', Silla't, aga Sild—Silla, Silda; Dickens—Dickens'i, Dickens'it jne.

81. Omadus- ja nimisõna koos deklioneerumine.

Kui omadussõna nimisõnaga koos deklioneerub, siis jääb esimene ilma ütlevas, kaasa ütlevas, rajavas ja olevas käändes lõputa (ilusa ehteta, ilusa ehtega, ilusa ehteni, ilusa ehtena; ilusate eheteta, ilusate ehetega, ilusate ehteni, ilusate ehetena).

82. Omadussõnade võrdlemine.

Keskvõrre kujundatakse algvõrde omastavast käändest, liites viimasele tunnuse—m(a), näit.: kallis [kalli]—kallim [kallima]; vaikne [vaikse]—vaiksem [vaiksema].

Tunnus -ma on ains. nimetavas lühenenud m-ks.

Erandeid: 1. Kõigil painduvail kahesilbiseil -a, -u tüvedel, mille ains. om. on nõrgas astmes, on keskvõrdes algvõrde tüve lõppvokaali asemel **e**, näit.: tark [targa]—targem [targema]; paks [paksu]—paksem [paksema] jne. Samuti mõnes paindumata kahesilbises lühi-silbivärtelises **a** tüves on algvõrde tüve lõppvokaali **a** asemel keskvõrdes **e**, näit.: kõva—kõvem [kõvema], paha—pahem [pahema]; aga kena—kenam [kenama], visa—visam [visama] jne.

2. Kahel sõnal on keskvõrre eritüveline: hää—parem, palju—enam.

3. Lahkuminev on praegune keskvõrde tüvi algvõrde ains. om tüvest jägmisis sõnus: ligida—ligem, lühida—lühem, läheda—lähem; väike [väikese]—vähem, õhuke [õhukese]—õhem, pisi **e** pisike [pisikese]—pisem.

83. Ülivõrde kujundamiseks on kaks võimalust: 1. eessõnal **kõige** ja sellele järgneva keskvõrde abil (kõige ilusam) ja 2. tunnuse **-im(a)** abil (ilusaim—ilusaima). Eessõna **kõige** ja sellele järgneva keskvõrde abil võib ülivõrret kujundada kõigist omadussõnust, kuna tunnuse **-im(a)** abil ainult sõnust, mil esineb i-mitmus.

84. im- superlatiiv.

Ülivõrde tunnus **-im(a)** liitub algvõrde tüvele, nagu i-mitmuse tunnus **i** ainsuse tüvele (tähtsaid—tähtsaim, uusiuusim, suuri—suurim, karme—karmem, õnnelikke—õnnelikem jne.).

Painduvais sõnus (tüvedes), mille ains. omnõrgasastmes, on im-superlatiivil samuti nõrkaste (suuri—suurim, tarku—targim, õnnelikke—õnnelikem).

Võrdle i-mitmuse ja im-superlatiivi astet (targule ja targimale, õnnelikele ja õnnelikemale, uusile ja uusimale jne.).

85. i-tüvelisissõnus, mille mitm. osastav on vokaalilõpuline ja **-ik** (-iku,- ikku) suffiksitinga sõnus on im-superlatiivi lõpp **-em** (karme—karmem, õnnelikke—õnnelikem), muil korral alati **im** (lehte—lehim, tarku—targim, pakse—paksim, kalleid—kalleim, vägevaid—vägevaim jne.).

Märkus: im-ga lõppevad on seega sõnad, mille kesk-võrre kujundatakse erandlikult (vt. § 82), näit. targem—targim, paksem—paksim, enam—enim jne, kusjuures **j** ning **i** kaovad **i** eelt (kurjem—kurim, laiem—laim jne.).

86. im- superlatiivi näiteid.

Deklinatsioon	mitm. osast. kääne (algv)	keskvõrre	im- superlatiiv (ülivõrre)
V	rõõmsaid raudseid vägevaid	rõõmsam raudsem vägevam	rõõmsaim raudseim vägevaim
1. painduvad tüved	suuri uusi	suurem uuem	suurim uusim
IV	süsi teisi	sõem teisem	süsim teisim
2 -ne, -s sõnad	üldisi koletisi	üldisem koletisem	üldisim koletisim
i- tüved	karme	karmim	karmem
ikk -suffiks	õnnelikke	õnnelikum	õnnelikem
III e- tüved	lehti	lehem	lehim
u- tüved	pakse	paksem	paksim
a- tüved	tarku	targem	targim
	pikki	pikem	pikim
	kurje	kurjem	kurim
	laidu	laiem	laim
	pühi	püham	pühim

Märkus: II ja I deklinatsiooni sõnust im- superlatiivi ei saa kujundada.

87. **Liit-põhiarvudes 11—19** võib lõpposa -kümmend ära jätta, näit. : üksteist[kümmend], kaheksateist[kümmend] jne., aga üksteistkümmes, kaheksateistkümmes jne.

88. **Järgarvud** tuletatakse põhiarvust tunnuse -nda abil, mis nimetavas on arenenud -s; ks (-nda<nde>ndi>nsi>si>s). Tunnus -nda~s liitub põhiarvu omastavale käände, näit. : neli [nelja]—neljas, neljanda jne.

Erandeid : Põhiarvudest üks, kaks on järgarvud esimene, teine ; põhiarvust kolm on järgarv kolmas—tüve lõppvokaali e asemel a

Märkus : Tüve lõppvokaali i asemel esineb alati e näit. : miljon [miljoni]—miljones jne.

89. **Liitjärgarvudes** on -s~nda tunnuseline ainult viimane arvosa, kõik eelmised on põhiarvu omastavas käändes, näit. : [ühe] tuhande üheksasaja kahekümne seitmes jne.

90. Arvsõnade deklioneerimine.

Lihtarvud deklioneeruvad samuti nagu teisedki noomenid.

Liitpõhiarvudel käänduvad kõik arvosad, välja arvatud sõna teist, ains nimetavas, omastavas ja osastavas käändes (viisteist[kümmend], viieteistkümne, viitteistkümmend).

Muis liitpõhiarvude käändeis (sisseütlevast pääle) ja liitjärgarvudes käändub ainult viimane arvosa, kuna eelmised arvosad on alati põhiarvu ains. omastava kujul.

Näit. : viieteistkümne tuhande seitsmesaja kuuekümne nelja e. neljasse jne., viieteistkümne tuhande seitsmesaja kuuekümne neljas, viieteistkümne tuhande seitsmesaja kuuekümne neljanda, viieteistkümne tuhande seitsmesaja kuuekümne neljandat jne.

91. Arvsõnade kokkukirjutamine.

Põhi- ja järgarvudest kirjutatakse loos; a) arvud 11—19 (viisteistkümmend e. viisteist, üheksateistkümmes) ja

b) sajad ja kümned neid määravate arvudega (kakskümmend, neljasajas); kõigil muil juhtumitel kirjutatakse arvühikud l a h u s.

Näit : (55 :) viiskümmend viis, (140 :) [üks]sada nelikümmend, (3000 :) kolm tuhat, (46.000 :) nelikümmend kuus tuhat, (325.000 :) kolmsada kakskümmend viis tuhat jne.

92. 123=sada kakskümmend kolm, 123.=saja kahekümne kolmas. Järgarvu tähendamiseks tarvitatakse punkti (.) arvu järel.

93. Kui **mineviku kesksõna** esineb omadussõnana (nimisõna eel), siis jääb ta muutmata, näit.: tänaval on palju joobnud inimesi, tapetud linnukesi vedeles maanteel; esineb ta aga nimisõnana, siis käändub ta noomenite eeskujul (V deklinatsioon), näit.: tänaval on palju joobnuid, tapetuid vedeles maanteel; kusjuures ains. nimetavas käändes kesksõna lõpult kaob **d** (joobnu, tapetu jne.).

94. Võõrsõnad pöörduvad samuti kui vastavad eestikeelsed sõnadki, kusjuures võõrsõnade konjugatsioonidesse liigitamisel võetakse arvesse ainult lõpposa, alates p ä ä r õ h u l i s e s t silbist, näit.: eksperimentima—eksperiméndin, eksperimentida (III konjugatsioon) jne.

Sisukord.

	lhk.
Eessõna	3
Lühendite ja märkide seletus	5
I. Foneetika § 1—5	6—12
Vokaalide tabel § 1	6
Konsonantide tabel § 2	6
Sõnade silbivälde § 3	7
Rõhk § 4	9
Astmevaheldus § 5	10
II. Deklinatsioonid § 6—40	13—37
Põhikäänete skeem § 6	13
Astmevaheldus erikäändeis § 7	14
Esimene deklinatsioon § 8—11	15
Teine deklinatsioon § 12—14	18
Kolmas deklinatsioon § 15—25	20
Neljas deklinatsioon § 26—32	28
Viies deklinatsioon § 33—40	33
III. Konjugatsioonid § 41—74	38—64
Pööramine § 41—47	38
Pöörd sõna pöhimuuted § 48	45
Esimene konjugatsioon § 49—53	48
Teine konjugatsioon § 54—57	51
Kolmas konjugatsioon § 58—61	54
Neljas konjugatsioon § 62—68	56
Viies konjugatsioon § 69—73	60
Deklinatsioonide ja konjugatsioonide võrdlus § 74	63
IV. Lisa § 75—94	64—70
Viisiütlev § 75	64
Liitsõnade käänamine § 76	64
Võõrsõnade käänamine § 77	64
Pärisnimede käänamine § 78—80	65
Omadus- ja nimisõna koos käänamine § 81	66
Omadussõnade võrdlemine § 82—86	66
Arvsõnade käänamine jne. § 87—90	69
Arvsõnade kokkukirjutamine jne. § 91—92	69
Isikulise tegumoe minev. kesks. käänamine § 93	70
Võõrsõnade pööramine § 94.	70

~~A~~ A
6310

58206